

Handläggare
Maria Pettersson
Telefon: 08-508 28 834

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Kemiskt innehåll i förskolematerial

Ett delprojekt inom EU-projektet NonHazCity och en del av arbetet med kemikaliesmart förskola

Förvaltningens förslag till beslut

- Godkänna anmälan av rapport Kemiskt innehåll i förskolematerial.
- Skicka rapporten och tjänsteutlåtandet till stadsdelsnämnderna, servicenämnden och Kemikalieinspektionen

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Sammanfattning

Som en del av EU-projektet NonHazCity och arbetet med kemikaliesmart förskola har kemikaliecentrum utfört en undersökning av kemiskt innehåll i förskolematerial. Både nya och gamla leksaker, hobbymaterial, madrasser och inredning från förskolor har analyserats på innehåll av utvalda ämnen – ftalater, flamskyddsmedel, formamid och klorparaffiner.

Undersökningen visar att det finns skadliga ämnen i många gamla leksaker, och att det därför är viktigt att sortera ut och göra sig av med dessa för att minska exponeringen av skadliga ämnen i förskolemiljön.

Undersökningen visar också att icke-leksaker, det vill säga varor och material som inte är avsedda för lek, i många fall innehåller skadliga ämnen. Det är särskilt viktigt att saker som används för lek är anpassade till det användningsområdet. Leksaker omfattas av högre kemikaliekraV vilket motiveras av att barn är både känsligare

och ofta använder saker på ett annat sätt än vuxna, som exempelvis genom att suga och tugga på saker.

Analysresultaten ger även stöd för att mängden farliga ämnen minskar då förskolorna rensar bort saker i enlighet med rekommendationerna i vägledningen för kemikaliesmart förskola som kemikaliecentrum tagit fram och som förskolorna enligt miljöprogrammet ska följa.

Vidare visar undersökningen att nya varor inköpta från stadens upphandlade sortiment i de flesta fall är fria från de skadliga ämnen som ingick i undersökningen. Förbjudna ämnen hittades i några av de nya proverna vilket visar på vikten av att det i uppföljningen av stadens avtal även ingår kemiska analyser, både av lagstiftade ämnen och av ämnen som kravställts i upphandlingen.

Bakgrund

Sedan mars 2016 leder Stockholms stad EU-projektet “Innovative management solutions for minimizing emissions of hazardous substances from urban areas in the Baltic Sea Region” (NonHazCity), Dnr 2015-2358.

En del av NonHazCity-projektet handlar om källspårning av skadliga ämnen. För att öka kunskapen om innehållet av skadliga ämnen i varor och material utförde miljöförvaltningen i Stockholm inom projektet en undersökning av kemiskt innehåll i föremål som används inomhus.

Undersökningen utfördes på föremål som vanligen förekommer i förskolor. Den inriktningen gjordes för att undersökningen skulle stödja det arbete som bedrivs inom projektet Kemikaliesmart förskola som kemikaliecentrum sedan 2015 bedriver för att tydliggöra, underlätta och effektivisera stadsdelarnas och förskolornas kemikaliearbete. Inom projektet har bland annat en vägledning tagits fram, ”Vägledning för kemikaliesmart förskola”, för att ge kunskap om de kemiska risker som kan finnas i förskolemiljön. I vägledningen finns också en rad åtgärder för att minska mängden skadliga ämnen i förskolemiljön.

I Reach (1907/2006/EG) och POP:s förordningen (EC 850/2004) finns regler om kemikalieinnehåll i varor. Mer specifika regler som endast gäller för leksaksprodukter till barn under 14 år finns i Leksaksdirektivet (2009/48/EG). I svensk lag är leksaksdirektivet införlivat genom lag (2011:579) om leksakers säkerhet.

Syfte

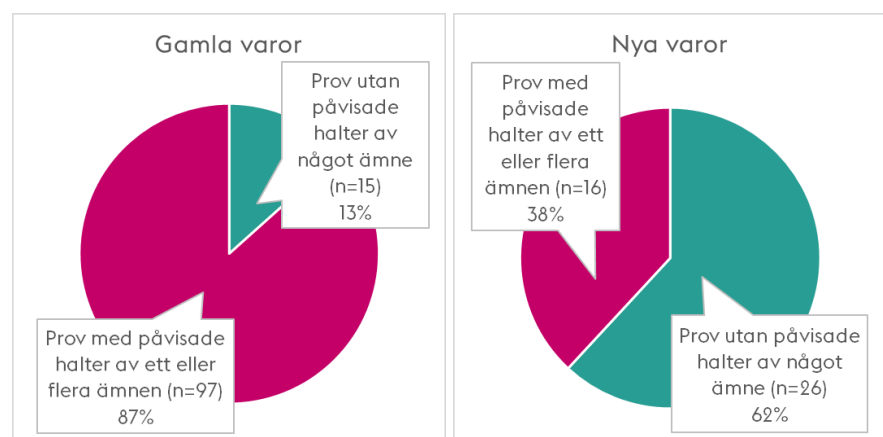
Både nya och gamla leksaker, hobbymaterial, madrasser och inredning från förskolor har analyserats på innehåll av utvalda ämnen – ftalater, flamskyddsmedel, formamid och klorparaffiner. Syftet var att:

- undersöka i vilken utsträckning det finns skadliga ämnen i material som finns på förskolorna, och på så vis
- motivera förskolorna att följa rekommendationerna i ”Vägledning för kemikaliesmart förskola” samt
- följa upp leverantörsavtalen och kontrollera att det upphandlade sortimentet följer fastställda kriterier i avtalen och aktuell lagstiftning.

Totalt analyserades 42 nyinköpta varuprov och 112 gamla saker och material från förskolor i Stockholm. Många av sakerna som analyserades var redan utplockade från verksamheterna tack vare att förskolorna börjat arbeta med åtgärderna från vägledningen.

Resultat

Undersökningen visar att det finns skadliga ämnen i många gamla leksaker. Vidare visar undersökningen att nya varor inköpta från stadens upphandlade sortiment i de flesta fall är fria från de skadliga ämnen som ingick i undersökningen. Förbjudna ämnen hittades i några av de nya proverna. I dessa fall kontaktades återförsäljaren och Kemikalieinspektionen, som är tillsynsmyndighet, informerades.

Fördelningen av varor där analyserna visade förekomst (halt över rapporteringsgränsen) av minst ett undersökt ämne respektive ingen förekomst av något undersökt ämne.

Undersökningen visar också att icke-leksaker, det vill säga varor och material som inte är avsedda för lek, till exempel gamla väskor i konstläder och vattenslangar, i många fall innehåller skadliga ämnen.

Det höga innehållet av ftalater i många av de gamla varorna gör att de enligt dagens lagstiftning inte skulle få saluföras. I 63 % av de gamla leksakerna och barnavårdsartiklarna fanns minst en av de begränsade ftalaterna i en halt över gränsvärdet som gäller enligt dagens lagstiftning (0,1 vikt%). För gruppen utklädnad, inredning och övrigt visade 71 % av analyserna på halter över nu gällande gränsvärden för leksaker och barnavårdsartiklar. De varor som hör till de sistnämnda grupperna räknas inte som leksaker eller barnavårdsartiklar vilket gör att de, trots de höga halterna av ftalater, inte skulle vara begränsade enligt dagens lagstiftning.

I undersökningen hittades klorerade fosfororganiska flamskyddsmedel i både madrasskum, inredning och leksaker. Däremot fanns inga av de analyserade bromerade flamskyddsmedlen i varken gamla eller nyinköpta saker, vilket är positivt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Undersökningen visar att det finns skadliga ämnen i många gamla leksaker, och att det därför är viktigt att sortera ut och göra sig av med dessa för att minska exponeringen av skadliga ämnen i förskolemiljön.

Undersökningen visar också att icke-leksaker, det vill säga varor och material som inte är avsedda för lek, i många fall innehåller skadliga ämnen. Det är viktigt att begränsa barnens exponering av skadliga ämnen oavsett vilken typ av varor de förekommer i, och således viktigt att saker som används för lek är anpassade till det användningsområdet. Leksaker omfattas av högre kemikaliekrav eftersom barn till exempel är både känsligare och ofta använder saker på ett annat sätt än vuxna, som exempelvis genom att suga och tugga på saker.

Analysresultaten ger även stöd för att mängden farliga ämnen minskar när förskolorna rensar bort saker i enlighet med rekommendationerna i vägledningen för kemikaliesmart förskola som kemikaliecentrum tagit fram och som förskolorna enligt miljöprogrammet ska följa.

Åtgärderna i vägledningen syftar till att minska den diffusa spridningen av skadliga ämnen från material i förskolemiljön och det är viktigt att poängtera att det inte gäller akuta kemikalierisker. Förskolorna rekommenderas att genomföra vägledningen stegvis och tänka på att varje steg är ett steg i rätt riktning, allt behöver inte göras över en natt.

Vidare visar undersökningen att nya varor inköpta från stadens upphandlade sortiment i de flesta fall är fria från de skadliga ämnen som ingick i undersökningen. Förbjudna ämnen hittades i några av de nya proverna vilket visar på vikten av att det i uppföljningen av stadens avtal även ingår kemiska analyser, både av lagstiftade ämnen och av ämnen som kravställts i upphandlingen.

Bilagor

1. Kemiskt innehåll i förskolematerial – Analyser av ftalater, flamskyddsmedel, klorparaffiner och formamid i nytt och gammalt förskolematerial